
Інна ЛЮБЧЕНКО
(Умань, Україна)

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Формування ціннісних орієнтацій є важливим аспектом освітнього процесу, який має вирішальне значення для професійного розвитку здобувачів освіти. У сучасному світі, де інформаційні технології та глобалізація суттєво змінюють ринок праці, здатність молоді адаптуватися і формувати свої цінності стає особливо актуальною. Ціннісні орієнтації впливають на особистісний розвиток, професійний вибір, а також на здатність до ефективної комунікації і співпраці в колективі.

У процесі навчання здобувачі освіти не лише засвоюють знання і навички, але й формують свої моральні принципи, етичні норми та соціальні цінності. Це сприяє формуванню цілісної особистості, яка здатна до критичного мислення та прийняття відповідальних рішень.

Важливим елементом цього процесу є інтеграція ціннісних орієнтацій у навчальний процес через різноманітні педагогічні методи і підходи. Це дає змогу створити сприятливе середовище для розвитку особистості, здатної до саморозвитку та самореалізації у професійній діяльності.

Отже, дослідження формування ціннісних орієнтацій та професійного розвитку здобувачів освіти є актуальним і багатогранним завданням, що потребує комплексного підходу та уваги з боку педагогів, психологів і соціологів.

Ціннісна орієнтація є найважливішим компонентом структури особистості й має мотиваційний, когнітивний, емо-

ційний, оцінний та інші елементи. Роль ціннісних орієнтацій полягає у тому, що вони визначають спрямованість професійної діяльності, надають цінностям сенс, спонукають займати певні позиції, регулюють поведінку та формують способи самореалізації.

Актуальність формування ціннісних орієнтацій у контексті професійного розвитку здобувачів освіти зумовлена низкою факторів. По-перше, в умовах швидких змін на ринку праці, де вимоги до професійних навичок і особистісних якостей постійно зростають, важливо, щоб молодь не лише володіла професійними знаннями, а й усвідомлювала свої цінності. По-друге, глобалізація і культурна інтеграція вимагають від молодих людей відкритості до різноманітності, що потребує певної системи цінностей, здатної сприяти толерантності та взаємоповазі.

Ціннісні орієнтації особистості, її світогляд і життєві плани є проекцією духовного життя суспільства, формуються під впливом соціальних чинників і визначаються системою виховання і навчання [3].

Формування ціннісних орієнтацій та професійний розвиток здобувачів освіти є важливими аспектами сучасної освіти, які взаємопов'язані і впливають один на одного. Ось кілька основних моментів, які можна розглянути в цьому контексті:

1. Ціннісні орієнтації.

Ціннісні орієнтації визначають світогляд та поведінку людини, впливаючи на її рішення і дії. Формування ціннісних орієнтацій у здобувачів освіти включає:

– Освітні програми: включення в навчальні плани тем, що стосуються етики, соціальної відповідальності, прав людини та особистісного розвитку.

– Моделі поведінки: педагоги і наставники можуть слугувати прикладом позитивних цінностей, таких як відповідальність, чесність та працьовитість.

– Дискусії і рефлексія: обговорення моральних дилем і практичних ситуацій, що допомагають здобувачам освіти формувати власні ціннісні орієнтації [1].

2. Професійний розвиток.

Професійний розвиток охоплює весь спектр процесів, які сприяють зростанню і вдосконаленню професійних навичок і компетенцій:

– Навчальні програми: розробка і впровадження курсів і тренінгів, що відповідають сучасним вимогам ринку праці.

– Практика і стажування: надання можливостей для практичного застосування знань у реальних умовах, що допомагає здобувачам освіти здобути цінний досвід.

– Кар'єрне консультування: професійні консультанти допомагають виявити сильні сторони, розвинути кар'єрні навички і планувати кар'єрний шлях.

– Неперервна освіта: заохочення до участі у тренінгах, конференціях і курсах для підтримки професійного зростання протягом усієї кар'єри.

3. Взаємозв'язок між ціннісними орієнтаціями та професійним розвитком.

Ціннісні орієнтації можуть значно вплинути на професійний розвиток:

– Мотивація: люди з чітко визначеними цінностями часто мають високу внутрішню мотивацію і прагнуть досягати професійних цілей.

– Етика і відповідальність: чітке розуміння цінностей допомагає у прийнятті етичних рішень і відповідальному ставленні до роботи.

– Кар'єрні вибори: ціннісні орієнтації можуть вплинути на вибір професії і бажання працювати в певних сферах або компаніях.

4. Методи і підходи до формування ціннісних орієнтацій та професійного розвитку:

- Інтерактивні методи навчання: проекти, групові дискусії та рольові ігри допомагають у розвитку ціннісних орієнтацій і професійних навичок.

- Наставництво і коучинг: професійні наставники можуть допомогти в формуванні цінностей і професійному розвитку через індивідуальні консультації та поради.

- Оцінка і зворотний зв'язок: регулярна оцінка прогресу і отримання зворотного зв'язку сприяє усвідомленню сильних і слабких сторін, а також дає змогу коригувати свої ціннісні орієнтації і кар'єрні плани [4].

Узагальнюючи, дослідження формування ціннісних орієнтацій у здобувачів освіти та їхній вплив на професійний розвиток є не лише науковою потребою, а й практичним завданням для сучасної освіти, спрямованої на формування відповідальної та свідомої особистості, здатної до активної участі в суспільному житті.

Таким чином, ефективне формування ціннісних орієнтацій і підтримка професійного розвитку є критично важливими для підготовки здобувачів освіти до активного і успішного життя у сучасному суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александрова О.Ф. Модель формування гуманістичних цінностей у фаховій підготовці майбутнього вчителя. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 2 (13), С. 139–145.
2. Антоненко Т.Л. Психологічні засади становлення ціннісно-сислової сфери особистості майбутнього фахівця : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 / Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2019. 527 с.
3. Баранівський В.Ф. Ціннісні орієнтації студентської молоді та їх роль в консолідації українського суспільства. *Науковий вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Філософія*. 2014. Вип. 43. С. 39–52. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/229042179.pdf>.
4. Вдовиченко Р. Формування системи професійно-ціннісних орієнтацій студентів університету як педагогічна проблема. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2019. Вип. 3. С. 24–30.
5. Вознюк О. М. Психолого-педагогічні умови становлення ціннісних орієнтацій як чинник національного виховання учнівської молоді. URL: https://zippo.net.ua/data/files/KafPsihol/MetodRobota/mr_ВознюкО.М..pdf